

רע"פ 262/14 - מ.נ. נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 262/14 - א'

לפני: כבוד השופט ח' מלצר

המבקש: מ.נ.

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (הרכב כב' השופטים: א' הלמן, ש' אטרש ו-א' קולה), ב-ע"פ 31904-08-13 שניתן בתאריך 26.12.2013; בקשה לעיכוב ביצוע עונש מאסר

בשם המבקש: עו"ד עדי קידר

החלטה

1. לפני בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (הרכב כב' השופטים: א' הלמן (אב"ד), ש' אטרש ו-א' קולה), ב-ע"פ 31904-08-13 מתאריך 26.12.2013, שבגדרו נדחה ערעורו של המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום בנצרת (כב' השופטת י' שטרית) ב-ת"פ 4045-07-09 מתאריך 7.7.2013.

2. בית משפט השלום הנכבד בנצרת הרשיע את המבקש, על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן, בעבירות של: קבלת דבר במרמה (עבירה לפי סעיף 415 (סיפא) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)), זיוף על מנת לקבל דבר במרמה (עבירה לפי סעיף 418 (רישא) לחוק העונשין) ושימוש במסמך מזויף

עמוד 1

(עבירה לפי סעיף 420 לחוק העונשין).

3. על פי עובדות כתב האישום המתוקן: בין חודש דצמבר שנת 2008 לחודש פברואר שנת 2009, המבקש הציג את עצמו כרופא, או כבעל קשרים ומהלכים בצמרת השלטון הישראלי והפלשתיני ובשגרירויות יפן ולטביה בישראל, כאשר הוא מצויד במסמכים כוזבים ומזויפים, וזאת מתוך מטרה ליצור בעיני הנקרים בדרכו את הרושם כי באפשרותו לסייע להם בעניינים שונים. על סמך מצגיו אלה, קיבל המבקש, במרמה, ממספר מתלוננים, כספים בסכום כולל של כ-100,000 ש"ח.

4. לאחר שמיעת טיעונים לעונש ועיון בשלושה תסקירי שירות מבחן שהונחו בפניו, השית בית משפט השלום הנכבד על המבקש את העונשים הבאים: 15 חודשי מאסר לריצוי בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי (כאשר התנאי הוא שהמבקש לא יעבור, תוך תקופה של 3 שנים, כל עבירת מרמה מסוג פשע ויורשע בגינה), 6 חודשי מאסר על תנאי (כאשר התנאי הוא שהמבקש לא יעבור, תוך תקופה של 3 שנים, כל עבירת מרמה מסוג עוון ויורשע בגינה), קנס בסך של 10,000 ש"ח, או 70 ימי מאסר תמורתו. כן חויב המבקש בתשלום פיצויים למתלוננים בסכום כולל של: 40,000 ש"ח.

5. ערעור שהגיש המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום הנכבד, נדחה, כאמור, על ידי בית המשפט המחוזי הנכבד - ומכאן הבקשה למתן רשות ערעור שלפני, כשלצידה עותר המבקש גם לעיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל שהושת עליו.

עיקר טענותיו של המבקש

6. טענותיו העיקריות של המבקש הן כי בגזר הדין לא ניתן משקל ראוי: לנסיבותיו האישיות אשר הובילו אותו לתסמונת הגורמת להתחזות ולהסתבכותו בפלילים; להשפעתו החיובית של ההליך השיקומי שבעיצומו הוא מצוי, כגורם המספק למבקש תובנה מלאה לגבי מהות ההפרעה הנפשית אשר גרמה לו להתחזות ולבצע את המעשים שבגינם הורשע, ואשר יש בו כדי להקטין את הסיכון להישנותם של מקרים דומים בעתיד - כפי שהדבר משתקף בתסקירי שירות המבחן ובחוות דעת שהונחו בפני בית משפט השלום בעניינו; לחוות דעת המומחים שהוגשו בעניינו של המבקש, שלפיהם כליאתו עלולה לקטוע את התהליך השיקומי ואת סיכויי החלמתו; ולהמלצתו של שירות המבחן באשר להמשך הטיפול הפסיכיאטרי בו.

עוד טוען המבקש כי בית המשפט המחוזי הנכבד שגה בכך ששקל לכף חובה את העובדה שהמבקש התגייס לטיפול הפסיכיאטרי רק בחודש אוגוסט 2012 ומצא כי התמדתו של המבקש בטיפול, מקורה, בין היתר, בחשש מפני מאסרו הצפוי. לטענת בא כוחו של המבקש, ישנו הסבר ברור לעובדה שהמבקש החל בטיפול רק לאחרונה, והוא - הפחד, הקיים אצל כלל המטופלים בני המגזר שלו, מפני פגיעה במעמדו, כפי שפורט במכתבו של האחראי על הטיפול באוכלוסיה הערבית בבית החולים "גהה" (ד"ר גרינשטיין), מתאריך 20.9.2012.

דיון והכרעה

7. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובחומר שצורף לה הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות. אפרט בקצרה את הנימוקים למסקנתי זו.

8. כידוע, בית משפט זה יעניק רשות ערעור לדין "בגלגול שלישי" רק במקרים שבהם מתעוררת שאלה בעלת חשיבות משפטית, החורגת מעניינם של הצדדים הישירים להליך (עיינו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 4515/07 אבו שנב נ' מדינת ישראל (17.10.2007)), או במקרים שמתגלה בהם אי-צדק בולט, או מתעורר חשש כי נגרם למבקש עיוות-דין (עיינו: רע"פ 2222/13 יחיאשווילי נ' מדינת ישראל (2.5.2013); רע"פ 2258/13 מאירוב נ' מדינת ישראל (30.4.2013); רע"פ 2744/13 אברמוב נ' מדינת ישראל (30.4.2013)). זאת ועוד: במקרים שבהם הבקשה מתייחסת רק לחומרת העונש, ההלכה היא שרשות ערעור תינתן רק במקרים נדירים במיוחד, שבהם ניכרת סטייה משמעותית ממדיניות הענישה המקובלת, או הראויה, בהתאם לנסיבות העניין (ראו למשל: רע"פ 1276/13 שושן נ' מדינת ישראל (20.2.2013); רע"פ 3929/09 דהן נ' מדינת ישראל (16.08.2009)).

9. חרף ניסיונו של בא-כוח המבקש לטעון כי הבקשה מעוררת "עניין החוצה את בקשתו וענינו של המבקש", בעיקר לנוכח החלטת בית המשפט המחוזי באשר למועד שבו החל המבקש בטיפול המשקם - לא מצאתי כי הבקשה שלפני חורגת מעניינו הפרטני של המבקש, או כי מתקיים בה איזה מבין המבחנים המצדיקים מתן רשות ערעור לדין "בגלגול שלישי" על פי ההלכה הפסוקה. בקשתו של המבקש דומה מבחינה מהותית לערעור שהוגש בפני בית משפט המחוזי הנכבד (ונדחה) ועיקר עניינה הוא במישור האישי-שיקומי. טענותיו של המבקש ביחס לאי-מתן משקל מספק לנסיבותיו האישיות, לתהליך השיקומי שהוא מצוי בעיצומו, לסיכויי שיקומו וכן להמלצות שירות המבחן בעניינו - נדונו והוכרעו על ידי שתי ערכאות, ואין מקום לכך שבית משפט זה יידרש להם פעם נוספת. די בכך כדי להביא לדחיית הבקשה.

10. למעלה מן הדרוש אציין כי גם לגופו של עניין לא מצאתי בטענותיו של המבקש ממש. נסיבותיו האישיות של המבקש ושיקולי שיקומו, כפי שמצאו ביטוי בתסקירים המאוחרים שהגיש שירות המבחן בעניינו (להבדיל מהתסקיר הראשון שבו לא בא שירות המבחן בהמלצה טיפולית), בטיעוני בא-כוחו של המבקש לעונש וכן במסמכים ובחוות הדעת שהוגשו בעניינו של המבקש - שימשו (לצד שיקולים נוספים) כשיקולים לקולא בגזר דינו של בית משפט השלום הנכבד (אשר לנוכח מועד מתן הכרעת הדין - תיקון 113 לחוק העונשין לא חל עליו; ראו: פסקאות 73-76, 79 לגזר הדין). שיקולים אלה הובילו לכך שחרף חומרתם של המעשים שבהם הורשע המבקש, אשר לגביהם קבע בית משפט השלום כי הם בוצעו בתחכום, תוך תכנון מוקדם, בשיטתיות ובהיקף נרחב, תוך פגיעה באמון המתלוננים ובאינטרס הציבורי (ראו: פסקאות 66-68 לגזר הדין), ולמרות העובדה שלחובת המערער עבר פלילי מכביד בעבירות רבות שעניינן: זיוף, קבלת דבר במרמה, התחזות כאדם אחר במטרה להונות, שימוש במסמך מזויף, ועוד, אשר בגינן נגזרו על המבקש, בין היתר, עונשי מאסר בפועל, לעיתים לתקופות ארוכות - השית בית משפט השלום הנכבד על המבקש עונש מאסר לתקופה שאיננה ממושכת במיוחד, ואשר יש בה, אכן, כדי להותיר צוהר לחזרתו של המבקש לחיים נורמטיביים (כדברי בית משפט השלום הנכבד).

בהקשר זה אני מוצא לנכון להעיר עוד כי שיקולי שיקום הם, אמנם, בעלי מעמד חשוב עת מאזן בית המשפט בין שיקולי הענישה, הגמול וההרתעה, במלאכת גזירת הדין. במקרים שבהם נרתם הנאשם להליך שיקומי, או מראה נכונות כנה לעשות כן - עשויים שיקולי השיקום אף לגבור על שיקולי ההרתעה והגמול (ראו: דברי חברי, השופט א' שהם, ברע"פ 3711/13 הושיאר נ' מדינת ישראל (16.7.2013) (להלן: עניין הושיאר)). ואולם, ההתחשבות בשיקולים

אלה נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט והיא איננה בגדר חובה, גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין (ראו למשל: עניין הושיאר, בפסקה 8 והאסמכתא המובאת שם). לתסקיר שירות המבחן בעניין זה (כמו בעניינים אחרים) "משקל של המלצה בלבד" (עיינו: רע"פ 8176/12 אראהבנ'מדינת ישראל, בפסקה 10 (15.11.2012)). בית המשפט יטה לבכר את שיקולי שיקומו של הנאשם על פני שיקולים אחרים כאשר הוא משתכנע כי הנאשם השתקם ושינה את דרכיו, או כי קיים סיכוי ממשי לשיקומו, וכך הוא "במקום שבו נראה כעקבי הליך השיקום שבו מצוי המבקש-המערער" (ראו: רע"פ 8665/12 ברהנה נ' מדינת ישראל (2.5.2013)) - ואילו השמתו של הנידון מאחורי סורג ובריה עלולה לאיין את ההליך השיקומי, או לפגוע בו באופן ניכר.

עיון במסמכים שצורפו לבקשה שלפני מעלה, לכאורה, כי המבקש מצוי, אמנם, בהליך שיקומי חיובי ויש לקוות כי הליך זה יצלח, ואולם, לא השתכנעתי כי בנסיבות המקרה שלפני לא ניתן יהיה להמשיך בטיפול מהסוג שניתן למבקש (הכולל שיחות וטיפול תרופתי) בין כותלי בית הסוהר, או כי יש בשיקולי שיקומו כדי לגבור על שיקולי הגמול וההרתעה, בנסיבות העניין. בהקשר אחרון זה אעיר כי קשה להתעלם מהעיתוי שבו בחר המבקש לפנות לקבלת טיפול פסיכיאטרי - כארבע שנים לאחר ביצועם של המעשים, מושא בקשת רשות ערעור זו, במקביל להפנייתו של המבקש לשירות המבחן לצורך קבלת תסקיר בעניינו (הכוונה לתסקיר מתאריך 8.7.2012, אשר לא בא בהמלצה טיפולית בעניינו של המבקש), וערב שמיעת הטיעונים לעונש בעניינו. בנתון זה (אשר ההסבר שניתן לו - איננו משכנע לטעמי), יש כדי להשפיע על התרשמותו של בית המשפט מן המניע להליך, כמו גם מרצינותו ומסיכויו הצלחתו - ולא מצאתי כל פגם בקביעתו של בית המשפט המחוזי הנכבד בעניין זה, אשר נתמכת אף בהתרשמותו של שירות המבחן, כפי שבאה לידי ביטוי בתסקיר משלים בעניינו, מתאריך 29.4.2013, שלפיה: "למצבו המשפטי [של המבקש - ח"מ] ולסיכון של מאסר בפועל הצפוי לו, יש השפעה המדרבנת את התמדתו בטיפול".

11. נוכח כל האמור לעיל, הרי שהן מבחינת ההלכה הנוגעת למתן רשות ערעור לדיון "בגלגול שלישי", והן מבחינת נסיבותיה של הבקשה שלפני - אין מקום לקבל את בקשת רשות הערעור. לפיכך - בקשת רשות הערעור נדחית. נוכח תוצאה זו, מתיתר הצורך לדון בבקשה לעיכוב ביצוע.

12. המבקש יתייצב, איפוא, לתחילת ריצוי עונש המאסר בפועל שהושת עליו, כפי שקבע בית המשפט המחוזי הנכבד - בתאריך 26.1.2013 עד השעה 10:00 ב-בימ"ר קישון, או במקום אחר שיקבע על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כאשר ברשותו תעודת זהות או דרכון. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, טלפונים: 08-9787377, 08-9787336.

יחד עם זאת, שירות בתי הסוהר מתבקש לבחון את האפשרות לשלב את המבקש במסגרת טיפולית מתאימה, או לאפשר לו להמשיך לקבל טיפול מהסוג שניתן לו כיום - בין כותלי הכלא, במידת האפשר.

ניתנה היום, כ"א בשבט התשע"ד (22.1.2014).

ש ו פ ט